

Natuurtoets bestemmingsplan Estec

20 februari 2013

Natuurtoets bestemmingsplan Estec

Verantwoording

Titel	Natuurtoets bestemmingsplan Estec
Opdrachtgever	Gemeente Noordwijk
Projectleider	S. Bremer
Auteur(s)	D. (Daan) Dekker
Tweede lezer	A. van Hooff
Uitvoering veldwerk	6 februari 2013
Projectnummer	1211030
Aantal pagina's	28 (exclusief bijlagen)
Datum	20 februari 2013
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Ruimtelijke Kwaliteit
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurwetgeving	9
1.3 Leeswijzer	10
2 Locatie en ontwikkeling	11
2.1 Locatie	11
2.2 Beoogde ontwikkeling	11
2.3 Uitgangspunten	12
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	13
3.1 Werkwijze	13
3.2 Verwachte soorten	13
3.2.1 Flora	13
3.2.2 Grondgebonden zoogdieren.....	14
3.2.3 Vleermuizen	14
3.2.4 Vogels	15
3.2.5 Amfibieën	16
3.2.6 Reptielen	16
3.2.7 Vissen.....	16
3.2.8 Ongewervelden	17
3.3 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten	17
3.4 Toetsing.....	17
3.4.1 Toetsing aanwezige soorten	17
3.5 Gevolgen voor wijziging bestemmingsplan	19
3.5.1 Voorbeelden maatregelen relevante soorten	20
3.6 Conclusies.....	23
4 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998 en EHS.....	24
4.1 Werkwijze	24
4.2 Natura 2000-gebied Coepelduynen	24
4.2.1 Gebiedsbeschrijving	24
4.3 Toetsing effecten instandhoudingsdoelstellingen.....	25
4.4 Toetsing doelen Beschermd Natuurmonument.....	27

4.5	Toetsing EHS	27
4.6	Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998 en EHS	28
5	Conclusies en aanbevelingen	28
5.1	Flora en faunawet.....	28
5.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	29
5.3	Aanbevelingen.....	30
6	Literatuur.....	30

Bijlage(n)

- 1 Overzichtskaart plangebied
- 2 Toelichting natuurwetgeving

1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de relevante natuurwetgeving en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden.

In opdracht van de gemeente Noordwijk heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de wijziging in het bestemmingsplan Estec en Noordwijkse bedrijvenparken. De omvang en aspecten van de beoogde ontwikkelingen zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan deze wet noodzakelijk. Het plangebied grenst aan het Natura 2000-gebied 'Coepelduynen'.

De Natura 2000-gebieden 'Meijendel & Berkheide' en 'Kennermerland Zuid', zijn gelegen op respectievelijk twee en vier kilometer afstand van het plangebied. Gezien de afstand kunnen effecten op deze laatste twee gebieden op voorhand worden uitgesloten. Effecten van het Natura 2000-gebied 'Coepelduynen' zijn niet op voorhand uitgesloten.

In de Wro is de bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het Natura 2000-gebied 'Coepelduynen' is tevens onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur.

Samengevat zijn voor de beoogde ontwikkeling van toepassing:

- Flora- en faunawet
- Natuurbeschermingswet 1998
- Ecologische Hoofdstructuur

Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de relevante natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 1. Een overzicht van de beschermde natuurgebieden in de omgeving van het plangebied is opgenomen in bijlage 2.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de beoogde wijziging van het bestemmingsplan. In hoofdstuk 3 volgt de toetsing aan de Flora- en faunawet. Hoofdstuk 4 omvat een voortoets aan de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Hoofdstuk 5 bevat de eindconclusies van het ecologisch onderzoek naar beschermde natuurwaarden. Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in de literatuurlijst in hoofdstuk 6.

2 Locatie en ontwikkeling

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige van het plangebied.

2.1 Locatie

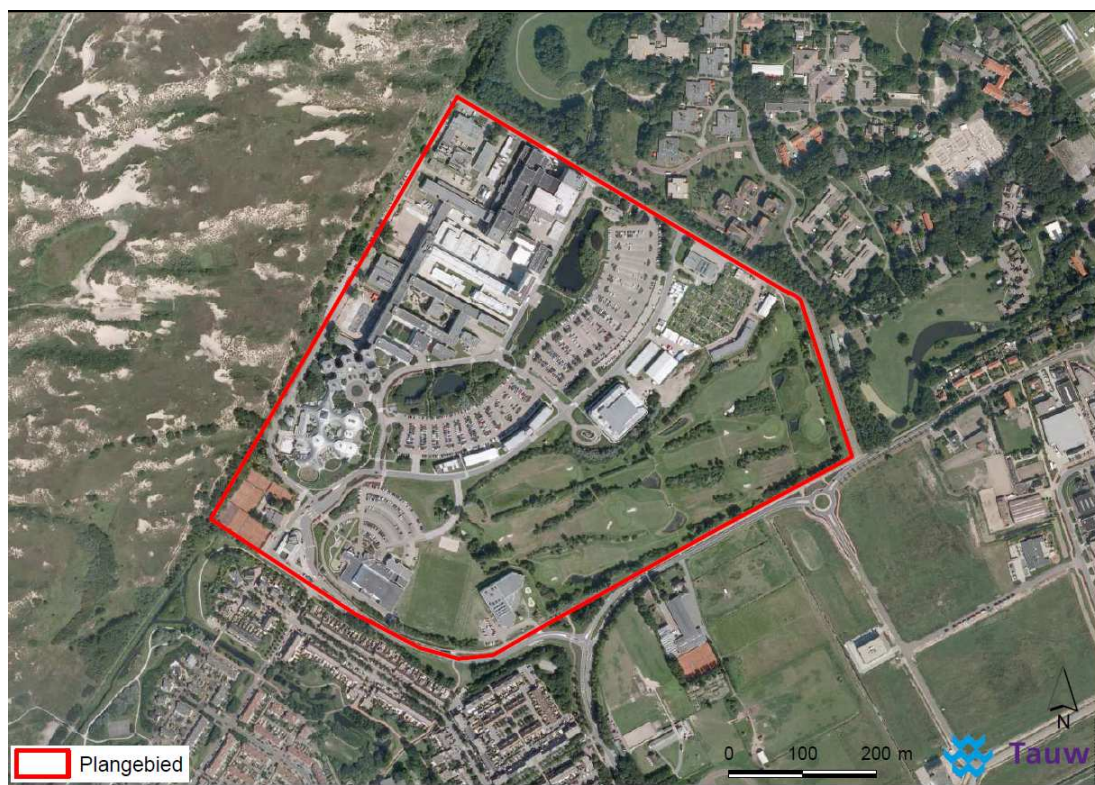
Op het ESTEC-terrein is het centrum voor ruimteonderzoek en technologie (ESTEC) van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA gevestigd. Het terrein heeft een oppervlak van circa 39 hectare en is om veiligheidsredenen door middel van hekken afgesloten. Rondom een groot deel van het bedrijvenpark is een groene zone aanwezig waardoor het terrein grotendeels aan het zicht onttrokken wordt. De hoofdingang van het bedrijvenpark bevindt zich aan de Keplerlaan. Ook is er een nooduitgang aan de Zwarteweg.

Verspreid over het bedrijvenpark staan diverse meerlaagse bedrijfsgebouwen met platte daken. Tevens is een bezoekerscentrum (Space Expo) aanwezig. De hoogtes van de gebouwen variëren van 3 tot 22 meter. Ook zijn er diverse bedrijfsstraten, parkeervoorzieningen, plantsoenen en waterpartijen aanwezig.

Op het bedrijvenpark bevinden zich tevens een golfbaan, voetbalvelden, tennisbanen en volkstuinen, bedoeld voor de werknemers van ESTEC. De golfbaan is ecologisch aangelegd, de zes waterpartijen in dit veld zijn omzoomd door moerasvegetaties.

2.2 Beoogde ontwikkeling

ESTEC heeft aangegeven om op het terrein een aantal mutaties in de gebouwenvoorraad door te willen voeren. De verwachting is dat het totale grondoppervlak aan gebouwen per saldo met circa 7.000 m² wordt vergroot. Het ESTEC-terrein is 39 ha groot, waarvan op dit moment ongeveer 15% is bebouwd. De wijziging in het bestemmingplan maakt dat ongeveer 17% van het terrein wordt bebouwd. Het is daarom een beperkte uitbreiding met een ruimtelijke impact die van buitenaf nauwelijks waarneembaar is. In overeenstemming met het geldende bestemmingsplan voor het ESTEC-terrein is daarom één bouwvlak met een maximaal bebouwingspercentage opgenomen dat is afgestemd op de aangegeven mutaties. Daarbij is de bebouwingsgrens aan de Zwarteweg opgeschoven waardoor het bouwvlak groter is.

Figuur 2.1 Overzicht van het plangebied (bron luchtfoto: Slagboom en Peeters 2009)

2.3 Uitgangspunten

- De wijziging van het bestemmingsplan maakt een uitbreiding van 7.000 m² bebouwd oppervlak mogelijk.
- De precieze invulling van deze uitbreiding is op het moment van schrijven nog niet bekend.
- Voor deze uitbreiding zijn sloop- en bouwwerkzaamheden noodzakelijk
- Bomen en overige vegetatie worden mogelijk verwijderd.
- De uitbreiding van het bebouwd oppervlak leidt na realisatie niet tot verhoogde menselijke activiteiten in het plangebied.

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen:

Welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten komen in het plangebied en omgeving voor? Heeft de beoogde ontwikkeling effecten op deze soorten?
Zijn hiervoor mitigerende maatregelen en/of ontheffing noodzakelijk?

3.1 Werkwijze

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet.

De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling voor de beoogde ontwikkeling. Deze soorten blijven in dit rapport buiten beschouwing
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2

De toetsing aan de Flora- en faunawet is gebaseerd op:

- Een oriënterend veldbezoek op 6 februari 2013¹
- Regionale en landelijke verspreidingsdata
- Deskundigenoordeel.

Op basis hiervan is een selectie gemaakt van beschermde soorten die in of nabij het plangebied worden verwacht. De beoogde ontwikkeling is vervolgens getoetst op deze soorten.

3.2 Verwachte soorten

In deze paragraaf zijn de verwachte beschermde soorten in en nabij het plangebied beschreven.

3.2.1 Flora

In het nabij gelegen duingebied komen verschillende beschermde planten waaronder verschillende soorten orchideeën en de blauwe zeedistel (Floron,2010). Op het terrein van Estec

¹ Tijdens het veldbezoek wordt gecontroleerd of het plangebied voldoet aan de habitateisen van beschermde soorten. Het betreft daarom geen volledige inventarisatie.

bevindt zich een ecologisch aangelegde golfbaan met zes waterpartijen. Deze waterpartijen zijn omzoomd door moerasvegetaties met groeiplaatsen van de rietorchis.

3.2.2 Grondgebonden zoogdieren

In het aangrenzende duingebied wordt incidenteel het damhert (tabel 2) waargenomen. Het plangebied is echter omheind en daardoor niet toegankelijk voor damherten. Op basis van verspreidingsgegevens (Mostert & Willemsen, 2008) en het aanwezige habitat is de aanwezigheid van andere (strikt) beschermde zoogdieren in of rond het plangebied uitgesloten.

3.2.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Op basis van verspreidingsgegevens (Mostert & Willemsen, 2008) worden de volgende vleermuissoorten in of nabij het plangebied verwacht: de watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De soorten kunnen op één of meerder manieren gebruik maken van het plangebied. In de onderstaande paragrafen wordt dit toegelicht.

Verblijfplaatsen

In de bebouwing kunnen verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten vleermuizen aanwezig zijn. Gebouwbewonende soorten zijn de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn enkele gebouwen waargenomen die openingen bevatten waar deze vleermuissoorten gebruik van kunnen maken. De bomen in het gebied zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De bomen zijn namelijk relatief jong en holtes ontbreken. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen als de rosse vleermuis of watervleermuis is daarom uitgesloten.

Foerageergebieden

De grasvelden, struwelen en tuinen in het plangebied zijn geschikt foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. De omgeving van het plangebied biedt overigens in gelijke of in grotere mate geschikt foerageergebied voor deze soorten.

Door de beperkte aanwezigheid van wateroppervlak is het plangebied geen geschikt foerageergebied voor de watervleermuis. Deze soort foerageert boven grotere watergangen en oppervlaktes (Twisk, 2010).

Vliegroutes

De aaneengesloten bomenrijen in en langs het plangebied zijn geschikt als vliegroutes voor vleermuizen. Dit geldt in mindere mate voor de laatvlieger en rosse vleermuis. Deze soorten zijn minder afhankelijk van lijnvormige structuren in het landschap.

Gelet op bovenstaande is de aanwezigheid van vleermuizen, (tabel 3) niet uitgesloten.

3.2.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in broedende vogels beschermd. Tevens zijn verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd, de zogenaamde categorie 1-4 soorten (zie bijlage 1). De verblijfplaatsen van categorie 5-soorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Alle soorten met jaarrond beschermde nesten broeden in gebouwen of bomen. Tijdens het veldbezoek hadden de bomen geen blad en waren goed te controleren op jaarrond beschermde nesten. In het plangebied zijn geen nesten van categorie 1-4 vogelsoorten waargenomen. Ook worden verblijfplaatsen van soorten die gebruik maken van gebouwen (o.a. huismus, gierzwaluw) niet verwacht in het plangebied. De gebouwen zijn voor deze soorten niet geschikt door het ontbreken van kieren, openingen onder dakpannen etc.

Vogelsoorten uit categorie 5

De bomen en struiken in het plangebied bieden geschikte nestlocaties voor een aantal categorie 5-soorten. Tijdens het veldbezoek is een nest van de ekster aangetroffen. Ook is geschikt nesthabitat aanwezig voor soorten als de koolmees, pimpelmees, ekster en zwarte kraai. Al deze soorten hebben een relatief gunstige trend (SOVON, CBS, 2011). Gelet hierop zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die rechtvaardigen om de nesten van deze soorten jaarrond te beschermen. Voor de categorie 5-soorten geldt in dit geval eenzelfde beschermingsregime als voor de "algemene broedvogels" (zie volgende alinea).

Algemene broedvogels

Het gehele plangebied biedt, ondermeer door de aanwezigheid van bomen en struiken, veel geschikte nestplaatsen voor algemene broedvogels. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied nesten van merels aangetroffen. Tijdens het veldbezoek is, waar mogelijk, bekeken in hoeverre de daken geschikt zijn voor dakbroeders als scholekster en meeuwen. De daken zijn geschikt voor dakbroeders en tijdens het veldbezoek zijn zilverbmeeuwen aangetroffen op deze daken. Het

plangebied ligt dichtbij de kust waardoor dakbroeders als meeuwen en scholeksters niet zijn uitgesloten.

Samengevat kunnen in het plangebied zowel in de groene elementen als op de daken vogels broeden.

3.2.5 Amfibieën

Volgens verspreidingsgegevens (Herder *et al.*, 2009; www.ravon.nl) kan de aanwezigheid van de rugstreeppad (tabel 3) nabij het plangebied niet worden uitgesloten. De zes waterpartijen op de ecologisch aangelegde golfbaan bieden geschikt voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad. Door de flauwe oevers bieden deze geschikt habitat voor deze soort. De aanwezigheid van deze soort kan daarom niet worden uitgesloten.

Tevens kan tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden geschikt leefgebied ontstaan voor de rugstreeppad. Omdat deze soort in de nabije omgeving voorkomt en snel nieuwe gebieden koloniseert, is het aan te raden om voordat werkzaamheden plaatsvinden, maatregelen te treffen om rugstreeppadden uit het plangebied te weren.

Overige (strikt) beschermde amfibieën worden op basis van verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt leefgebied niet verwacht in het plangebied.

3.2.6 Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens (Herder *et al.*, 2009; www.ravon.nl; Provincie Zuid-Holland, 2004) komt de zandhagedis in de omgeving van het plangebied voor. Gezien het biotoop in het plangebied wordt deze soort echter niet in het plangebied verwacht. De zandhagedis is sterk gebonden aan duin- en heidegebieden. De duinen grenzend aan het plangebied zijn daarom wel geschikt, maar het plangebied zelf bevat weinig tot geen geschikt leefgebied voor de soort. Op de ecologische golfbaan zou een zwervend exemplaar kunnen worden aangetroffen. Echter, doordat de golfbaan en de duinen gescheiden zijn door zowel wegen en gebouwen wordt de aanwezigheid van de zandhagedis uitgesloten. Overige (strikt) beschermde reptielen worden op basis van verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt leefgebied evenmin verwacht in het plangebied.

In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen uitgesloten.

3.2.7 Vissen

Volgens actuele verspreidingsgegevens [Visatlas Zuid-Holland, 2012] kan de kleine modderkruiper in de omgeving van het plangebied voorkomen. De aanwezige vijvers bieden

echter niet het geschikte biotoop voor deze soort. De vijvers staan ook niet contact met het water in de omgeving. De aanwezigheid van deze soort is daarom uitgesloten.

De aanwezigheid van (strikt) beschermde vissen is uitgesloten.

3.2.8 Ongewervelden

Verschillende soorten ongewervelden zoals vlinders, libellen, kevers en slakken zijn beschermd door de Flora- en faunawet. Uit zowel literatuurgegevens als het aanwezige biotoop blijkt dat, (strikt) beschermde ongewervelden niet in het plangebied voorkomen. [EIS-Nederland, 2007; Bos *et al.*, 2006; Provincie Zuid-Holland, 2004; Dijkstra *et al.*, 2002; Turin, 2000].

3.3 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten

In de tabel zijn de (strikt) beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De algemene soorten (tabel 1), waarvoor een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd.

Tabel 3.1 Verwachte beschermde soorten in het plangebied

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 en/of 3)
Flora	Rietorchis
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis
Broedvogels (algemeen)	Meerdere soorten
Amfibieën	Rugstreeppad

3.4 Toetsing

In het vorige hoofdstuk is beschreven welke dier- en plantensoorten in het plangebied kunnen voorkomen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op deze soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

3.4.1 Toetsing aanwezige soorten

Flora

Op de ecologisch aangelegde golfbaan komt de rietorchis voor. De wijziging in het bestemmingsplan maakt het in theorie mogelijk dat de waterpartijen en oeverzones van de golfbaan worden bebouwd en daarmee groeiplaatsen van de rietorchissen worden vernietigd. Voordat werkzaamheden bij de waterpartijen op de golfbaan worden uitgevoerd dient een inventarisatie uitgevoerd te worden van groeiplaatsen van de rietorchis. Afhankelijk van de

uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden of een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Vleermuizen

Op basis van verspreidingsgegevens (Mostert & Willemsen, 2008) en door de aanwezigheid van geschikt leefgebied is de aanwezigheid van de watervleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis niet uit te sluiten.

Verblijfplaatsen

De sloop van bebouwing in het plangebied leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten. Voordat een gebouw in het plangebied wordt gesloopt, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Vleermuizeninventarisaties vinden plaats van april tot en met september (dat is de actieve periode van vleermuizen). Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de Flora- en faunawet.

Foerageergebieden

Het verwijderen van groepen bomen, gras- en akkerland leidt mogelijk tot aantasting van foerageergebieden van vleermuizen. Voordat deze elementen worden aangetast, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de Flora- en faunawet.

Vliegroutes

Het verwijderen van bomen leidt mogelijk tot aantasting van vliegroutes van vleermuizen. Voordat deze worden verwijderd, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de Flora- en faunawet.

Alternatief voor meerdere (kleinere) vleermuizeninventarisaties in het plangebied is het (plan)gebiedsdekkend uitvoeren van één groot onderzoek. Hierbij worden alle potentieel geschikte gebouwen onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen, alsmede de aanwezigheid van in gebruik zijnde vliegroutes en foerageergebieden. De aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen in het gehele plangebied is daarmee dan aangetoond. De resultaten van een dergelijk onderzoek zijn drie jaar geldig.

Vogels

Algemene broedvogels

Het slopen van gebouwen, verwijderen van bomen, struiken en grasland kan broedende vogels verstoren. Om verstoring te voorkomen dienen werkzaamheden in het plangebied te starten of

uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten de periode zijn broedende vogels beschermd.

Vogelsoorten uit categorie 5

Het plangebied biedt geschikte nestgelegenheid voor de categorie 5-soorten ekster, koolmees, pimpelmees en zwarte kraai. In de omgeving van het plangebied zijn voor deze soorten ruim voldoende soortgelijke nestmogelijkheden. Al deze soorten hebben bovendien een relatief gunstige trend (SOVON, CBS, 2011). Gelet hierop zijn geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die rechtvaardigen om de nesten van deze soorten jaarrond te beschermen. Voor de categorie 5-soorten geldt in dit geval eenzelfde beschermingsregime als voor de “algemene broedvogels”.

Zodoende dienen de werkzaamheden te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode.

Amfibieën

In de huidige situatie wordt de rugstreeppad rond de waterpartijen op de ecologisch aangelegde golfbaan verwacht. De wijziging in het bestemmingsplan maakt het in theorie mogelijk dat de waterpartijen en oeverzones van de golfbaan worden bebouwd en daarmee voortplantingswater van de rugstreeppad wordt vernietigd. Voordat werkzaamheden bij de waterpartijen op de golfbaan worden uitgevoerd dient een inventarisatie uitgevoerd te worden naar de rugstreeppad. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende maatregelen getroffen om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Tevens zijn bouwterreinen zijn door het open zandige habitat en ondiepe poelen een geschikt habitat voor de rugstreeppad. De soort is ook mobiel en koloniseert eenvoudig nieuwe leefgebieden. Het opduiken van de rugstreeppad op een bouwterrein kan tot stilleggen van de werkzaamheden leiden. Het is daarom aan te raden het terrein voordat de sloop- en bouwwerkzaamheden starten, ontoegankelijk te maken voor amfibieën door bijvoorbeeld een amfibieënhek. Daarnaast is het aan te raden het ontstaan van ondiepe poelen zo veel mogelijk te voorkomen.

3.5 Gevolgen voor wijziging bestemmingsplan

De bestemmingsplanwijziging maakt het mogelijk om het bebouwingsoppervlak te vergroten naar circa 7000m². Hierbij kunnen door de werkzaamheden effecten optreden op beschermde soorten.

De uitvoeringspraktijk van de ontheffingverlening Flora- en faunawet leert dat het mogelijk is om effecten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Hierdoor kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is. Indien een ontheffing nodig is zorgen maatregelen om effecten te beperken voor een soepelere verlening. Voor de betreffende soorten bestaan er in de praktijk ruime mogelijkheden om effecten te voorkomen of te minimaliseren door een passende locatiekeuze,

inrichting en uitvoeringstijdstip. Zo nodig kunnen aanvullend ook andere mitigerende (verzachtende) maatregelen worden getroffen zoals het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen (bijvoorbeeld vleermuiskasten). Dit betekent wel dat bij de aanwezigheid van beschermde soorten een gericht plan en/of werkprotocol dient te worden ontwikkeld, waarbij de aanwezige waarden worden ontzien en het leefgebied wordt ingepast in de ruimtelijke ontwikkeling. Voor tabel 2-soorten kan daarbij worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor tabel 3-soorten en vogels zal aangetoond moeten worden dat een overtreding van de verbodsbepalingen effectief kan worden voorkomen. Hiervoor is het nodig door nader onderzoek aan te tonen welke functies de deelgebieden voor de soorten hebben.

Voorafgaand aan de realisatiefase dienen de gebouwen die worden gesloopt en bomen die worden gekapt nader onderzocht te worden op verblijfplaatsen van vleermuizen en broedende vogels. Bij werkzaamheden aan de waterformaties op het ecologisch aangericht golfterrein is nader onderzoek nodig naar de rietorchis en rugstreeppad. Afhankelijk hiervan kan worden bepaald of mitigerende maatregelen of een ontheffing nodig is. Dit heeft echter geen gevolgen voor het bestemmingsplan. Omdat bij deze soorten voldoende maatregelen genomen kunnen worden zijn geen belemmeringen te verwachten. Voorbeelden van maatregelen worden in de volgende paragraaf per soort(groep) gegeven. Dit betekent dat geen belemmeringen voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan aan de orde zijn.

3.5.1 Voorbeelden maatregelen relevante soorten

Flora

Waar mogelijk worden de groeiplaatsen van de beschermde soort bespaard. Voorafgaand aan de werkzaamheden op de ecologisch aangelegde golfbaan worden in de bloeiperiode van de orchideeën de exacte groeiplaatsen geïnventariseerd. Op basis daarvan wordt bekeken welke maatregelen nodig zijn. Wanneer de soort voldoende voorkomt binnen het plangebied en een deel van de aanwezige populatie blijft staan zijn geen aanvullende maatregelen nodig. De lokale gunstige staat van instandhouding is dan niet in het geding en ontheffing van de Flora en faunawet wordt dan verleend. Mocht dit niet het geval zijn zal de soort worden verplaatst na de bloeitijd, ook dan wordt de ontheffing verleend.

Gelet op bovenstaande zorgt het voorkomen van de rietorchis in het plangebied, niet voor belemmeringen voor het bestemmingsplan. Voor deze soort kunnen voldoende maatregelen genomen worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen of om een ontheffing te verkrijgen.

Vleermuizen

Op het Estec terrein kunnen vleermuizen in gebouwen verblijfplaatsen hebben.

Het slopen van gebouwen kan voor vernietiging van verblijfplaatsen zorgen. Overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden. Voor gebouwbewonende vleermuizen zijn dit vleermuiskasten aan gebouwen of vleermuisstenen in muren. Uit literatuur (o.a. Dietz et al, 2009) en inmiddels uitgevoerde projecten waarin vleermuiskasten zijn opgehangen is gebleken dat de betreffende soorten gebruik maken van deze alternatieve verblijfplaatsen. Ook omdat de omgeving van de plangebieden onveranderd geschikt blijft als leefgebied van vleermuizen kan een overtreding van de Flora- en faunawet daarom naar alle redelijkheid worden voorkomen.

Gelet op bovenstaande zorgt het voorkomen van de vleermuizen in het plangebied, niet voor belemmeringen voor het bestemmingsplan. Voor deze soortgroep kunnen voldoende maatregelen genomen worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen of om een ontheffing te verkrijgen.

Algemene broedvogels

Het verstoren van broedende vogels is verboden, hiervoor kan ook geen ontheffing worden verkregen. Het is daarom noodzakelijk verstoring van broedende vogels te voorkomen. De eenvoudigste manier is het werken buiten het broedseizoen, dat ongeveer van maart t/m augustus loopt. Deze maatregel heeft tevens een gunstige uitwerking op andere soorten, zoals zoogdieren en amfibieën, omdat deze soorten ook gedurende die periode hun voortplantingstijd hebben en daarmee het meest kwetsbaar zijn. Wanneer het niet mogelijk is buiten het broedseizoen te werken, is het noodzakelijk om te voorkomen, dat vogels gaan broeden. Dit kan door ruim voor het broedseizoen het plangebied ongeschikt te maken voor broedende vogels, bijvoorbeeld door de vegetatie zeer kort te maaien. Bij werkzaamheden tijdens het broedseizoen is wel ecologisch toezicht nodig om eventuele broedende vogels te inventariseren en de werkzaamheden op voldoende afstand daarvan te laten uitvoeren.

Rugsteeppad

Wanneer door er werkzaamheden plaatsvinden op de ecologisch aangelegde golfbaan zijn er mogelijk maatregelen noodzakelijke voor de rugsteeppad. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient in de voortplantingsperiode (half april tot eind juni) de rugsteeppad geïnteriseerd te worden. Wanneer blijkt dat voortplantingswateren worden aangetast moeten maatregelen worden genomen om effecten te voorkomen. Deze maatregelen bestaan doorgaans uit voorafgaand aan het dempen tijdig een nieuw geschikt voortplantingswater aanleggen in de nabijheid van het leefgebied, of een kwaliteitsverbetering van niet aangetaste waterpartijen. Dit is in andere projecten een geschikte maatregel gebleken om effecten en een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Gelet op bovenstaande zorgt het voorkomen van de rugstreeppad in het plangebied, niet voor belemmeringen voor het bestemmingsplan. Voor deze soort kunnen voldoende maatregelen genomen worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

3.6 Conclusies

In de tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen die mogelijk in het plangebied voorkomen.

Tabel 3.2 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie
Flora	Rietorchis
Broedvogels,	Meerdere soorten
<i>tijdens broedseizoen</i>	
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	Rugstreeppad

Het voorkomen van de beschermde soorten in het plangebied, zorgt niet voor belemmeringen voor het bestemmingsplan. Voor alle soorten kunnen voldoende maatregelen genomen worden waardoor een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen of een ontheffing wordt verleend. Voorbeelden van maatregelen zijn in paragraaf 3.5.1 opgenomen.

De maatregelen moeten wel worden vastgelegd in een mitigatieplan. Zowel voor een mitigatieplan als voor een ontheffing, is een nader onderzoek naar de genoemde soorten nodig. Hieruit blijkt welke functie het plangebied heeft en welke maatregelen nodig zijn.

De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke procedures kunnen daarom doorgang vinden. Het mitigatieplan of ontheffingprocedure dient echter vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot zes maanden.

Op basis van bovenstaande zijn als gevolg van het bestemmingsplan geen wezenlijke effecten op beschermde soorten te verwachten. Dit betekent dat geen belemmering bestaat voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Hierdoor is het bestemmingsplannen op grond van de Flora- en faunawet redelijkerwijs uitvoerbaar.

4 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998 en EHS

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Tevens wordt bepaald of effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) optreden.

4.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen ervan. In bijlage 2 is te zien dat de locatie naast het Natura 2000-gebied Coepelduynen ligt. Een negatief effect op kwalificerende habitattypen of soorten van het Natura 2000-gebied kan daardoor niet op voorhand worden uitgesloten.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht wat de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van negatieve effecten *met zekerheid* wordt uitgesloten.

Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied, dan is geen vergunning noodzakelijk. Wanneer uit de Voortoets blijkt dat mogelijke effecten op de instandhoudingdoelen niet zijn uit te sluiten, dan is een zogenaamde '*Verslecheringstoets*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure. Uit deze toetsing dient te blijken of de mogelijke effecten al dan niet *significant negatief* zijn (waarbij 'significant' in dit geval betekent dat één of meer van de instandhoudingdoelen geschaad of belemmerd wordt). Wanneer uit de Voortoets blijkt dat er sprake is van negatieve effecten én deze *mogelijk significant negatief* zijn, dan is een zogenaamde '*Passende beoordeling*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Een nadere beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 1.

4.2 Natura 2000-gebied Coepelduynen

4.2.1 Gebiedsbeschrijving

Natura 2000-gebied Coepelduynen omvat de smalle strook kustduinen tussen Katwijk en Noordwijk. Het relatief kleine gebied heeft een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk afwisselend is. Het gebied behoort tot de kalkrijke jonge duinen. Er is geen

duidelijke binnenduinrand aanwezig, waardoor de overgang naar het polderlandschap vrij abrupt is. Grote delen zijn in het verleden door de mens beïnvloed en gebruikt voor het drogen van netten, het houden van vee en als duinakkers. Hierdoor is een specifiek open duinlandschap ontstaan met een afwisseling van duingraslanden, struwelen en bos waarin waardevolle flora en fauna voorkomt: het zogenaamde zeedorpenlandschap. Er zijn twee duinvalleien: Guytendel en Spijkerdel. Van 1890 tot 1965 werden deze duinpannen gebruikt als aardappelveld. Er komen op grote schaal goed ontwikkelde, kalkrijke duingraslanden voor die kenmerkend zijn voor het zeedorpenlandschap, met daarin veel zeldzame plantensoorten [Ministerie van LNV, 2009; [Janssen en Schaminée, 2009]. Vanuit de zeereep en binnenlandse duinen vindt verstuiving plaats. Binnen het gebied is het voormalig aangewezen Beschermd natuurmonument Coepelduin gelegen. Met de definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied is de status van het gebied als Beschermd natuurmonument komen te vervallen. De doelen van het Beschermd Natuurmonument zijn echter opgenomen in het aanwijzingsbesluit en dienen meegenomen te worden in de toetsing.

4.3 Toetsing effecten instandhoudingsdoelstellingen

Het Natura 2000-gebied Coepelduynen is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de onderstaande kwalificerende habitattypen. De instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen in tabel 4.1. Vervolgens wordt de ontwikkeling getoetst op effecten op deze instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelstellingen Coepelduynen

Habitatype nummer	Habitatype naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling kwaliteit ¹
H2120	Witte duinen	=	>
*H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	=	=
H2160	Duindoornstruwelen	=	=
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	=	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie bron: [Ministerie van LNV, 2009]

* prioritair habitatype

Oppervlakteverlies en versnippering

Het plangebied ligt buiten het Natura 2000-gebied, een fysieke aantasting is daardoor uitgesloten. Het plangebied ligt niet op een route of in een belangrijk doortrekgebied van soorten uit Natura 2000-gebieden, effecten door versnippering treden daarom niet op.

Verzuring en vermesting

Stikstofemissies vanuit het plangebied (bijvoorbeeld door verkeer) kunnen leiden tot stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied. Stikstofdepositie kan verzuring en vermesting van de bodem veroorzaken waardoor de vegetatie van de habitattypen verandert.

Uit het luchtonderzoek (in concept Aveco de Bondt, 2007) is gebleken dat de ontwikkeling leidt tot een toename in bewegingen van motorvoertuigen. Een effect door stikstofdepositie is op dit moment niet uitgesloten. De effecten van de mogelijke toename in stikstofdepositie moeten in een nader onderzoek worden geanalyseerd.

Verontreiniging

Het plangebied ligt buiten het Natura 2000-gebied. Verontreiniging tijdens de bouwfase (lekkende machines e.d.) of gebruiksfase zijn daarom uitgesloten.

Hydrologische effecten

De ontwikkeling heeft geen effect op de waterhuishouding in het Natura 2000-gebied. Hydrologische effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Geluid, licht en menselijke aanwezigheid

Een toename van geluid, licht en menselijke aanwezigheid kan verschillende kwaliteitskenmerken (o.a. typische soorten) van de habitattypen beïnvloeden.

Het plangebied is een bestaand bedrijventerrein. Na de realisatiefase treedt geen verandering op in de mate van geluid, licht of menselijke aanwezigheid. De mogelijke effecten beperken zich daarom tot verstoring tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden.

Door sloop- en bouwwerkzaamheden (heien) is binnen het Natura 2000-gebied een toename in geluid te verwachten. Het betreft echter een tijdelijke toename die met name aan de rand van het Natura 2000-gebied plaatsvindt. In de randen is per definitie minder rust dan in de centrale delen van het gebied. Verstoring door geluid daarom plaatselijk en tijdelijk en veroorzaakt met zekerheid geen significante effecten.

Effecten door het gebruik van bouwlampen tijdens de sloop- en bouwwerkzaamheden treden niet op. De aanwezige bomenrijen en gebouwen verhinderen dat het licht het Natura 2000-gebied beïnvloedt. Om dezelfde redenen zijn effecten door een verhoogde menselijke aanwezigheid uitgesloten.

4.4 Toetsing doelen Beschermd Natuurmonument

De doelen van het Beschermd Natuurmonument "Coepelduin" zijn overgenomen in het Natura 2000 aanwijzingsbesluit. De doelen overlappen deels de instandhoudingsdoelstellingen.

Aanvullend op de instandhoudingsdoelstellingen zijn de doelen voor:

- Voor het duingebied kenmerkende geologie, geomorfologie en waterhuishouding
- Natuurschoon
- Leefgebied van vogels van open en halfopen duinlandschap
- Leefgebied van verschillende soorten zoogdieren
- Leefgebied van zandhagedis, bruine kikker en verschillende soorten insecten
- Natuurschoon

Net als bij de instandhoudingsdoelstellingen uit de vorige paragraaf, zijn effecten beperkt tot verstoring tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden. Deze werkzaamheden veroorzaken mogelijk een toename in geluid in het leefgebied van soorten. Door het tijdelijke en plaatselijk karakter van deze geluidsverstoring, zijn significante effecten echter uitgesloten.

4.5 Toetsing EHS

Het Natura 2000-gebied Coepelduynen is tevens onderdeel van de EHS. De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS komen in dit geval overeen met de doelen van het Natura 2000-gebied. Ook voor de EHS geldt daarom dat alleen sprake is van een tijdelijke en plaatselijke verstoring tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden. De wezenlijke kenmerken en waarden worden met zekerheid niet aangetast.

4.6 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998 en EHS

Natuurbeschermingswet 1998

De mogelijk effecten beperken zich tot een geluidsverstoring tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden. Door het tijdelijke en plaatselijk karakter van deze geluidsverstoring, zijn significante effecten echter uitgesloten.

Een effect door stikstofdepositie door een toename in verkeer, is op dit moment niet uitgesloten. De effecten van de mogelijke toename in stikstofdepositie moeten in een nader onderzoek worden geanalyseerd.

Overige effecten treden niet op. Uit het nader onderzoek naar stikstofdepositie moet blijken of een vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.

EHS

De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS worden met zekerheid niet aangetast. Voor de EHS dient geen goedkeuringsprocedure doorlopen te worden.

5 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van de gemeente Noordwijk heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de wijziging in het bestemmingsplan Estec en Noordwijkse bedrijvenparken. Onderstaand staan de conclusies samengevat.

5.1 Flora en faunawet

Door sloop- en bouwwerkzaamheden zijn effecten op rietorchis, broedende vogels, rugstreeppad en vleermuizen niet uitgesloten. Voor deze soorten moet worden aangetoond dat een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.

Voor broedende vogels is dit eenvoudig te bereiken. De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden of te starten. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn broedende vogels beschermd.

Het is aan te raden het terrein voor de sloop- en bouwwerkzaamheden ontoegankelijk te maken voor amfibieën door bijvoorbeeld een amfibieënhek. De Flora- en faunawet wordt dan met zekerheid niet overtreden.

Voor vleermuizen bestaan ook mogelijkheden om effecten te voorkomen door een passende locatiekeuze, inrichting en uitvoeringstijdstip. Zo nodig kunnen aanvullend ook andere maatregelen worden getroffen zoals het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen (bijvoorbeeld vleermuiskasten). Dit moet worden vastgelegd in een mitigatieplan. Indien effecten niet worden voorkomen is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Zowel voor een mitigatieplan als voor een ontheffing, is een nader onderzoek naar de genoemde soorten nodig. Hieruit blijkt welke functie het plangebied heeft en welke maatregelen nodig zijn.

De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke procedure kan daarom doorgang vinden. Het mitigatieplan of ontheffingprocedure dient echter vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduuretijd die kan oplopen tot zes maanden.

Op basis van bovenstaande zijn als gevolg van het bestemmingsplan geen wezenlijke effecten op beschermde soorten te verwachten. Dit betekent dat geen belemmering bestaat voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Hierdoor is het bestemmingsplan op grond van de Flora- en faunawet redelijkerwijs uitvoerbaar.

5.2 Natuurbeschermingswet 1998

Natuurbeschermingswet 1998

De mogelijk effecten beperken zich tot een geluidsverstoring tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden. Door het tijdelijke en plaatselijk karakter van deze geluidsverstoring, zijn significante effecten echter uitgesloten.

Een effect door stikstofdepositie door een toename in verkeer, is op dit moment niet uitgesloten. De effecten van de mogelijke toename in stikstofdepositie moeten in een nader onderzoek worden geanalyseerd.

Overige effecten treden niet op.

Uit het nader onderzoek naar stikstofdepositie moet blijken of een vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.

EHS

De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS worden met zekerheid niet aangetast. Voor de EHS dient geen goedkeuringsprocedure doorlopen te worden.

5.3 Aanbevelingen

Mitigatieplan en/of ontheffing

Het aanvragen van een Flora- en faunawet ontheffing in de klassieke zin is niet altijd nodig. Op dit moment betreft de werkwijze het aan het bevoegd gezag 'ter goedkeuring voorleggen van een mitigatieplan', waarna een zogenaamde 'positieve afwijzing' van de ontheffingsaanvraag verleend wordt. Uitgangspunt hierbij is dat de maatregelen in het mitigatieplan negatieve effecten voorkomen zodat de noodzaak tot een ontheffing vervalst. Vanwege het voorkomen van effecten is contact met bevoegd gezag (Ministerie van EL&I) niet verplicht. Het voorleggen van een mitigatieplan aan het bevoegd gezag zorgt wel voor juridische zekerheid.

6 Literatuur

[Stichting Anemoon, 2008]

Inhaalslag Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Documentnummer 200-13. Bennebroek, juni 2009.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009]

De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]

De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Floron, 2010]
Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]
Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[Mostert, K. & J. Willemsen, 2008]
Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008
Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft

Bijlage

1

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarre soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

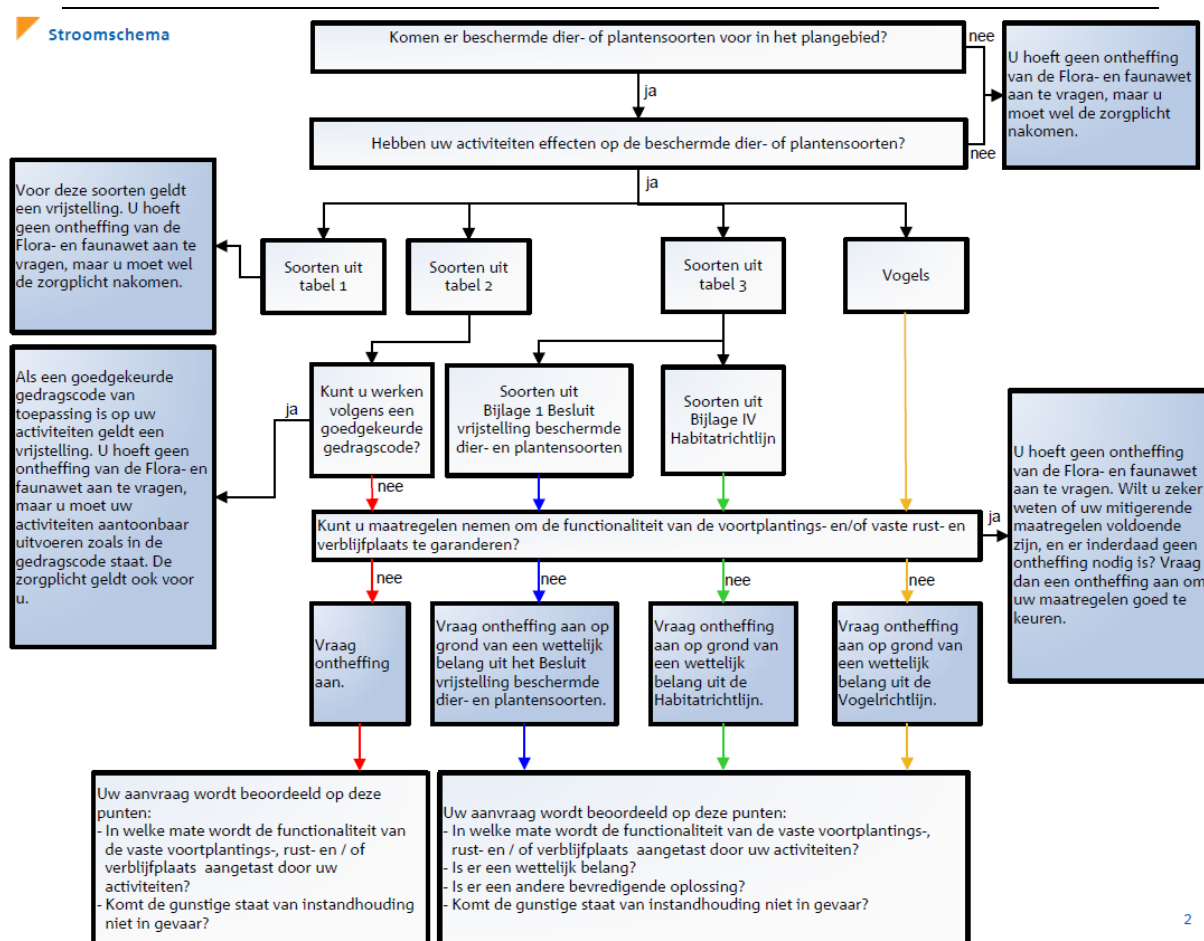
De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Recentelijke uitspraken van de Raad van State leren dat maatregelen alleen als 'mitigatie' bestempeld mogen worden wanneer deze gericht zijn op het (vooraf) voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen. In gevallen waar effecten verwacht worden, vormen de te treffen maatregelen echter vaak een compensatie van aanvankelijk wel optredende effecten. Alleen wanneer maatregelen die gericht zijn op het *geheel en vooraf voorkomen* van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) kan de term 'mitigatie' gebruikt worden. Het verdient de

aanbeveling een mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer maatregelen gericht zijn op het *wegnemen* van aanvankelijk optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen (er is immers een al dan niet tijdelijk effect) en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort²

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*

² De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf,*

Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder

het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van groot belang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het bevoegd gezag (provincie, dan wel Ministerie van E, L & I). De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (inclusief voormalige / Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van E, L & I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten, op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten, de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de sinds 1 oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen definitief aangewezen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor gebieden die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij de minister van E, L & I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

1. Er is met zekerheid géén sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.

-
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Wanneer de effecten voor het bevoegd gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
 3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn significant: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

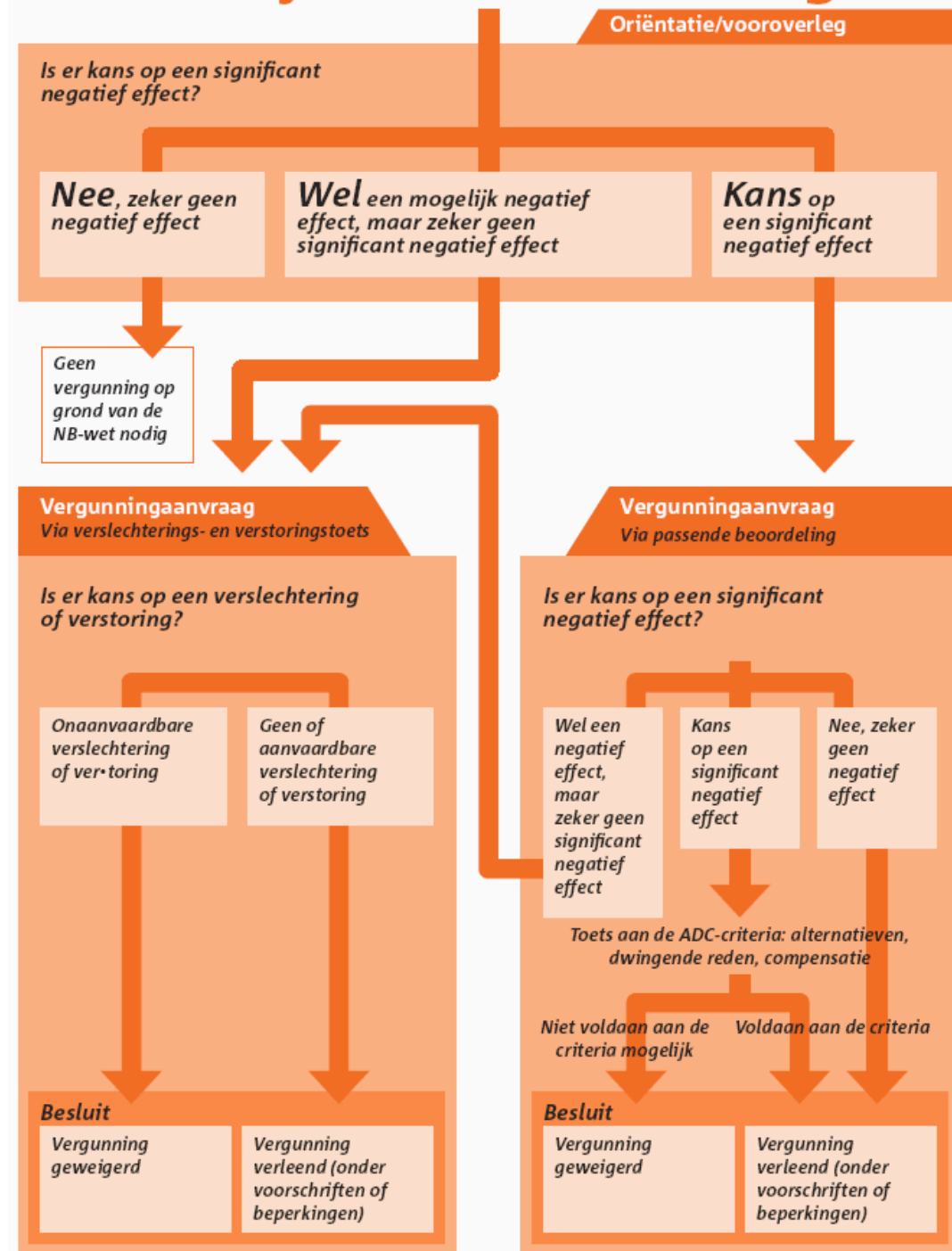
- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Deze uitkomst kan desgewenst door het Bevoegde Gezag worden bevestigd. Dat kan door een vergunning aan te vragen (die dan formeel niet nodig wordt bevonden) of door informele afstemming
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn. Daarbij is ook rekening gehouden met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, effecten kunnen niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie of de Minister van E, L & I een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen.

De ADC-criteria zijn:

- Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
- Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner.
- Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd.

Onderstaand stroomschema (figuur b1.1) geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Stroomschema Natuurbeschermingswet 1998 [LNV, Over beheerplannen en vergunningen]

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

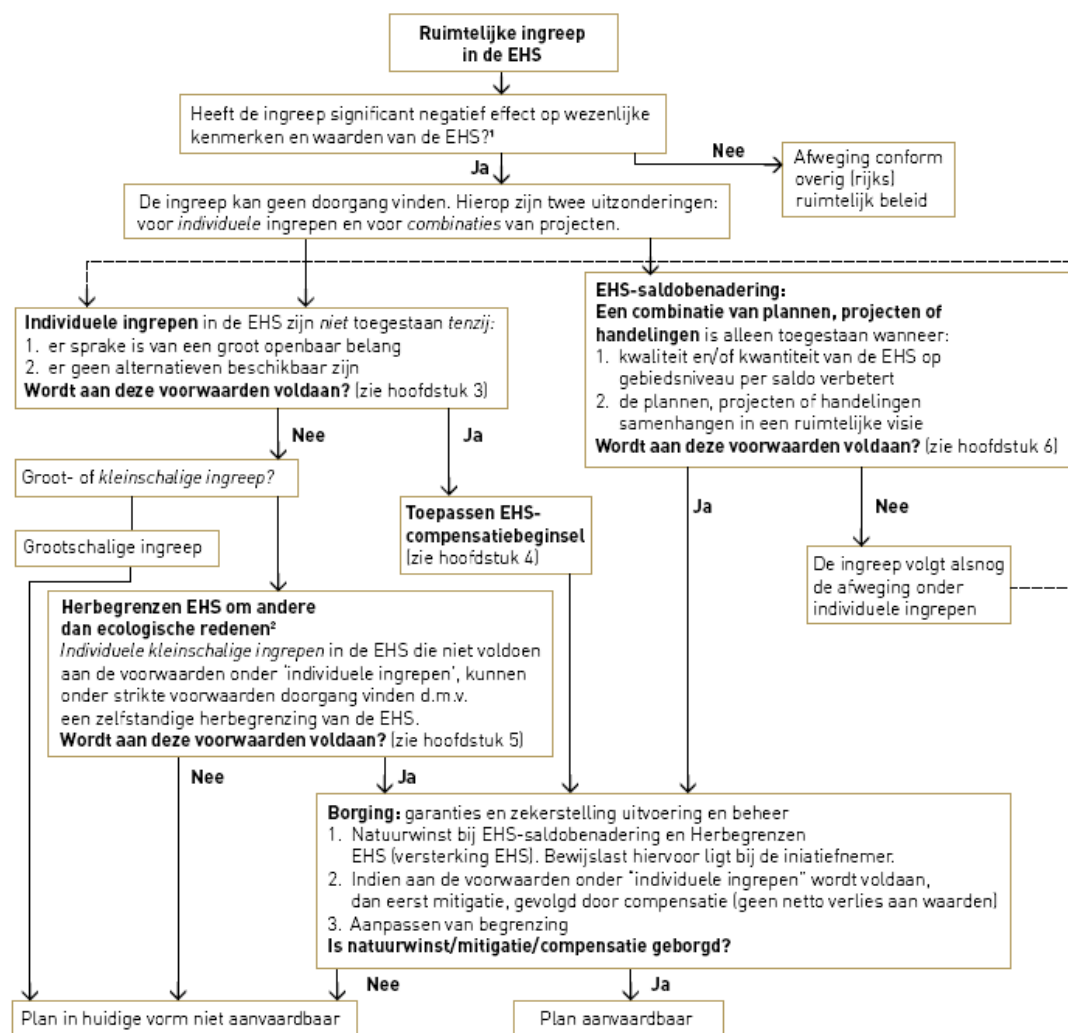
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en – verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Het document heeft geen formele status maar vormt de basis voor het ruimtelijke beleid per provincie, zoals provinciale structuurvisies. In de spelregels wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

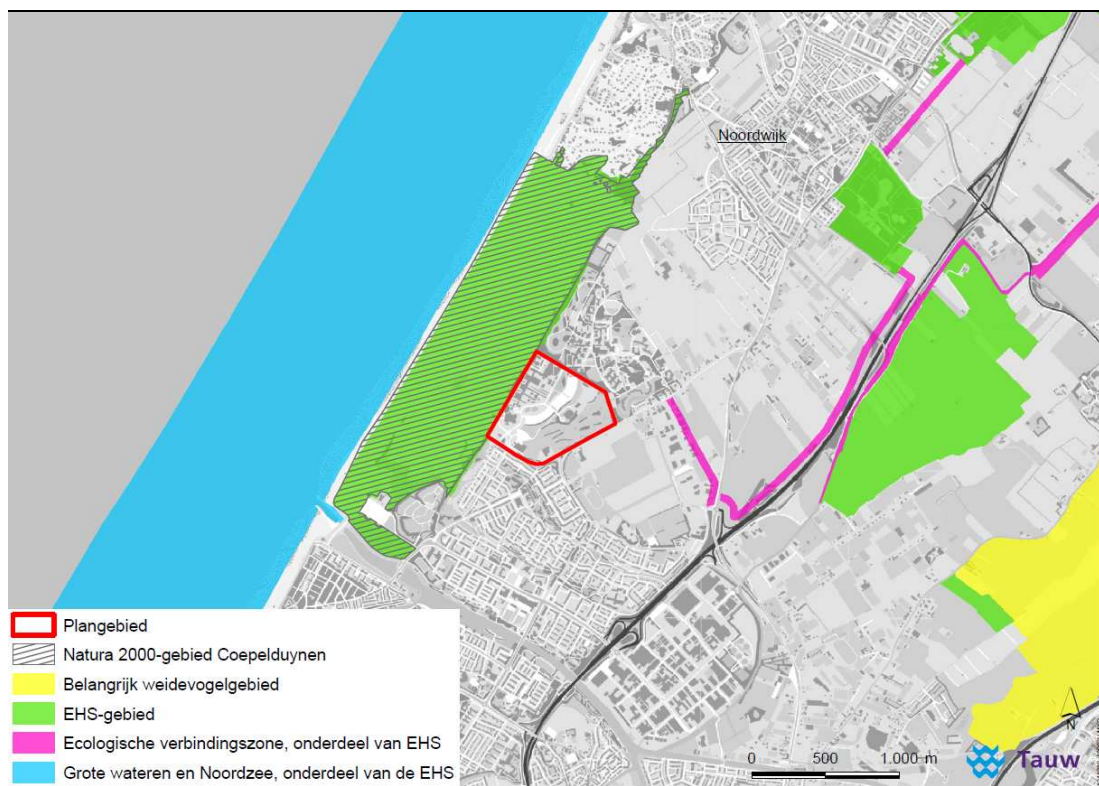
¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

Bijlage

2

Overzichtskaart plangebied

Figuur 6.1

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

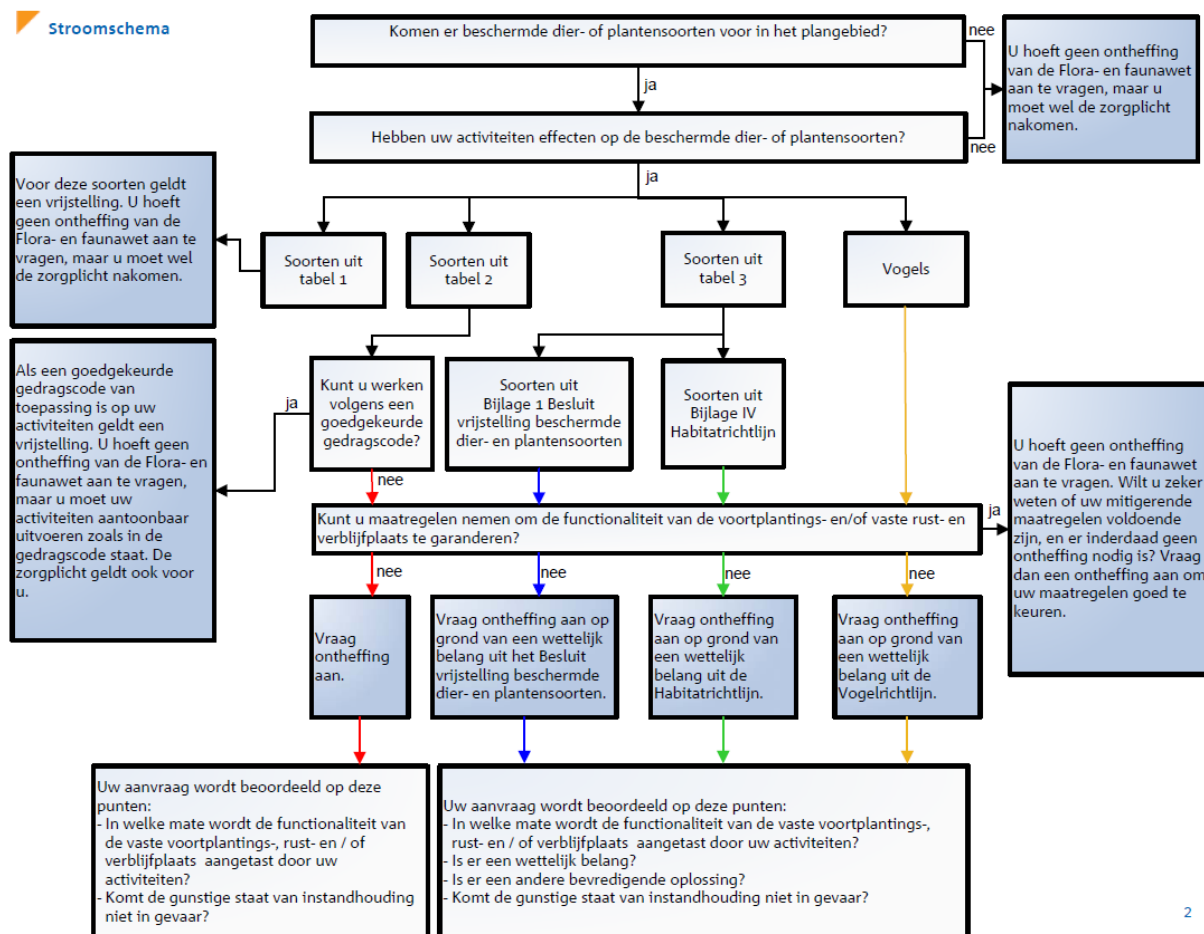
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarre soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt

.....

gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort³

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- k) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- l) *Bescherming van flora en fauna*
- m) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- n) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- o) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- p) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- q) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- r) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- s) *Bestendig gebruik*
- t) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- f) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- g) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- h) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- i) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie van soorten*
- j) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

³ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

6. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
7. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
8. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
9. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
10. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing

.....

wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- d) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- e) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- f) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van grootbelang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel EL&I). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de Beschermde- / Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van EL&I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Beschermde natuurmonumenten geldt dat handelingen in of rondom deze gebieden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of de dieren en planten in dat gebied, zijn verboden, tenzij de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De Wetlands hebben een functie voor vogels. De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Wanneer sprake is van effecten op Vogelrichtlijngebieden dan geldt de uitkomst hiervan ook voor de Wetlands. De aanwijzing is formeel geregeld in de aanwijzingsbesluiten in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze vervallen met de definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, waarin de (geactualiseerde) doelen voor vogels zijn overgenomen.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

4. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.

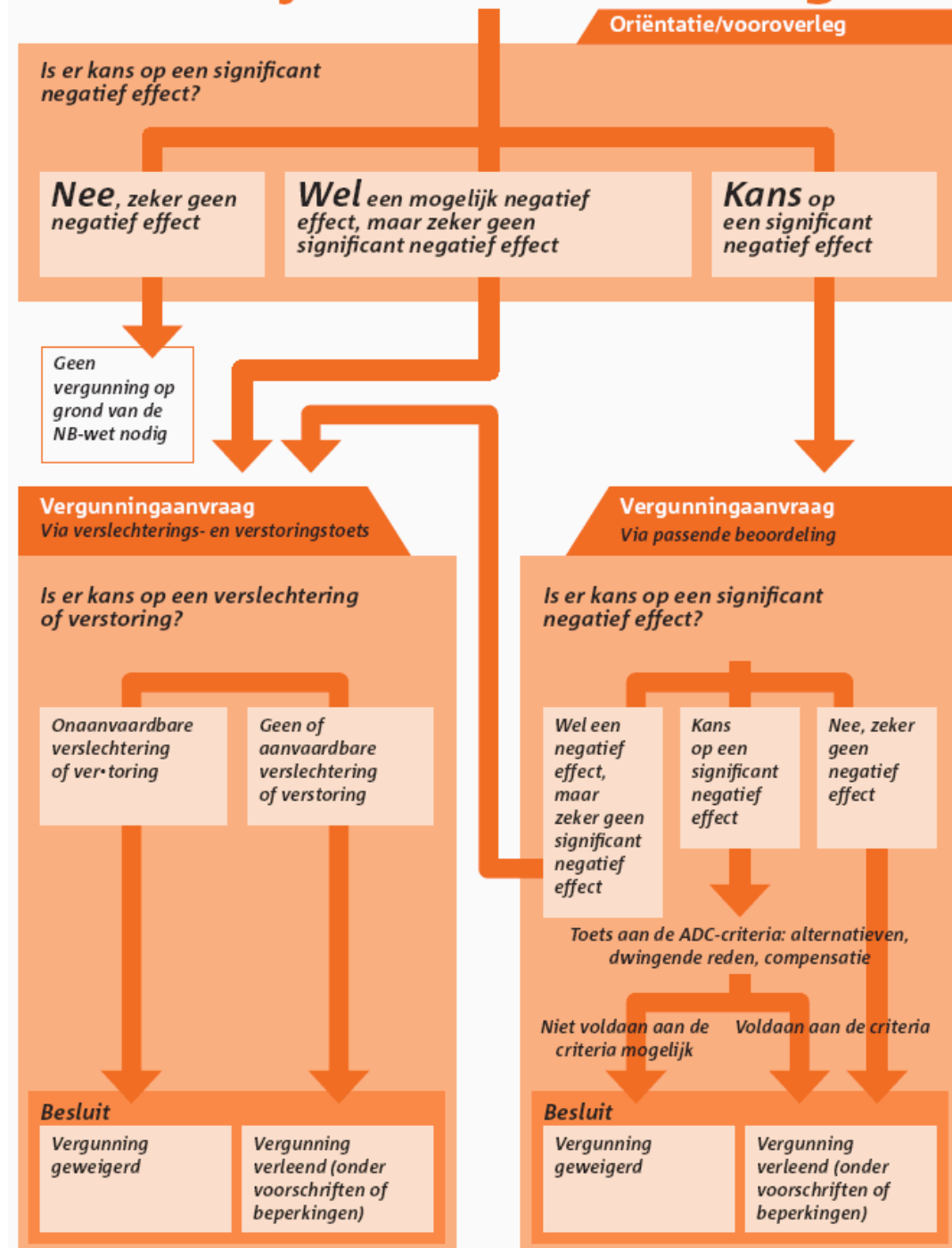
-
5. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Er is een zogenaamde 'Verslechteringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
 6. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.4. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.5. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn, waarbij ook rekening is met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. In principe is een 'Verslechteringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.6. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner.
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd.

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Stroomschema Natuurbeschermingswet 1998 [LNV, Over beheerplannen en vergunningen]

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

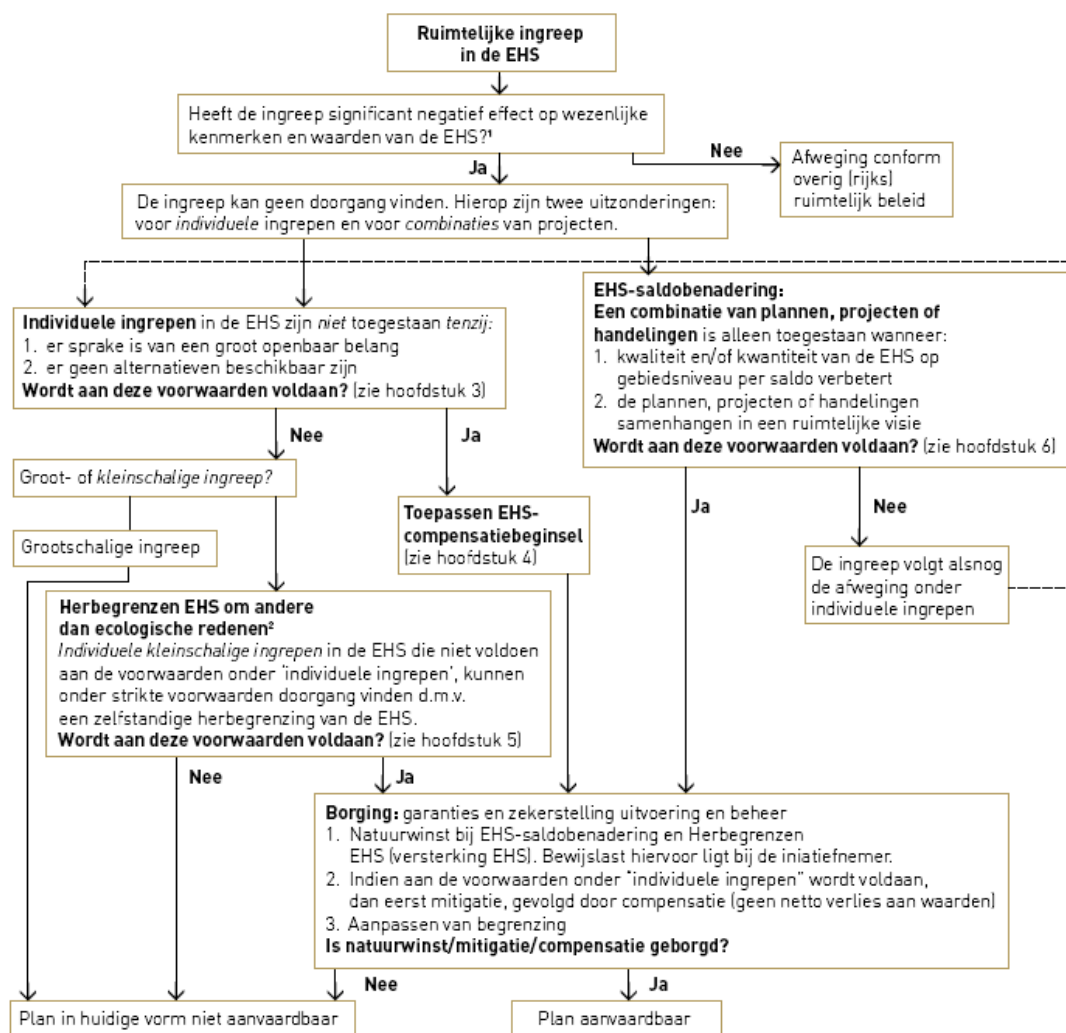
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en – verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

